

Geschiedenis, documenten, kunstwerken en andere kwesties...

Geschiedenis lijkt soms verdacht veel op iets heel relatiefs dat zichzelf absolute afmetingen aanmeet. Feiten worden vakkundig begraven onder de algehele consensus, die de interpretatie en presentatie ervan bepaalt. Rabih Mroué schetst vanuit zijn Libanese achtergrond het spanningsveld tussen symptomatische en waarachtige geschiedschrijving, en buigt zich over het belang en de relativiteit van overwinningen, ontstaansgeschiedenissen en natievorming. Wat is realiteit, wat is fictie, en waar bevinden zich de kunstenaars en intellectuelen?

De geschiedenissen van Libanon

Ondanks alle nederlagen die de inwoners van het Midden-Oosten geleden hebben en nog steeds lijden, blijven de gezagsdragers hun eigen geschiedenis schrijven, een geschiedenis van overwinningen. Nederlagen te boek stellen als overwinningen is eigenlijk altijd al een trekje geweest van heersers die 'geschiedenis' willen schrijven. Of van heersers die hun eigen belangen verdedigen en hun troon veilig willen stellen voor hun nageslacht, tot de laatste 'omhooggevallen' telg toe.

Tegelijkertijd moeten we vaststellen dat de inwoners van diezelfde regio helemaal niet gekant lijken tegen deze vervalsingen in hun geschiedschrijving. Integendeel, ze vinden het fijn om een historisch verslag te lezen waarin zij geroemd worden als zegevierende helden. En als het inderdaad zo is dat elke nederlaag die we leden in deze regio als een overwinning moet worden afgeschilderd, dan is het bruikbaar en interessanter om elk van die roemrijke momenten te zien als een 'symptoom'. Want wanneer geschiedenis de vorm aanneemt van een reeks 'symptomen', een synthese van alledaagse, pathologische belevenissen en ervaringen, volgt hieruit dat de echte, waarachtige versie latent aanwezig is en nog aan de oppervlakte moet komen. God weet wanneer ze naar boven zal komen, en hoe. Ik ben echt benieuwd wat er na de

diagnose van die 'symptomen' zal gebeuren, hoe dingen zullen veranderen. Misschien zullen we tot de vaststelling komen dat we al die tijd, buiten ons weten om, te midden van massagraven woonden. Maar dat is louter speculatie. Alhoewel. Massagraven maken in realiteit wezenlijk deel uit van onze ervaringswereld, onze voetzolen raakten de omgewoelde aarde van graven meer dan we ooit willen weten.

De Libanese geleerde Munther Jaber schrijft dat de eerste geschiedschrijvers van Libanon een heel eenvoudige regel volgden: 'ze waren van oordeel dat je het beter eens kan zijn over wat verkeerd is, dan het niet eens te zijn over wat juist is'. Een belangrijke revelatie die impliceert dat gangbare verhalen over de geschiedenis van Libanon doorspekt zijn met fictie, en dat de Libanezen instemmen met een verhaal dat door historici bedacht werd in functie van de heersende macht. Eigenlijk is er niet één enkele gangbare versie van de nationale geschiedenis van Libanon, eerder een waaier van tegenstrijdige versies, in een –verzonnen– script gegoten door een assortiment van nationalistische strekkingen, zoals de Syrische nationalist, de Arabische nationalist, de islamisten en andere politieke bewegingen, op basis van hun eigen ideologische kijk op de wereld. Deze rivaliserende verslagen val-

len in de kern van hun geschiedkundige benadering echter allemaal samen met de officiële geschiedschrijving. Net als iedere andere authentieke nationale, raciale, etnische of religieuze groep gingen ze immers uit van of focussten ze op de notie van mythologie. Mythologieën en folklore geven een 'natie' een ankerpunt in de grote stroom van de geschiedenis, een 'geboortemoment', een oorspronkelijke gemeenschap van voorouders die burgers vandaag een plaats geeft in dat verre verleden. De historische momenten in deze heldenverhalen zijn bovendien vervormd om netjes te passen binnen een scenario dat in functie staat van de legitimatie en meerdere eer en glorie van de natie en van de oorspronkelijke nationale groep. Een onuitroeibare natie die eeuwig zal bestaan...

In Libanon schreeuwt elke confessionele, sekte- en partizanengroep zijn eigen historische relaas van de daken, recht in het gezicht van de ander. Als een van deze gemeenschappen de overhand zou krijgen, zou de Libanese staat ineens storten en zou Libanon letterlijk ophouden te bestaan. Maar ze hebben een *modus vivendi* gevonden in een politiek evenwicht 'dat voornamelijk tot uiting komt in een religieuze, confessionele vorm' en dat het behoud en de continuïteit van de natiestaat waarborgt. Ironisch genoeg is het